

իր մայրութեան քաղցըր բոյրով
 Ես զայն ճանչցայ խորն իմ հոգւոյս,
 Եւ յուզումով և արցունքով
 Միւռոնեցաւ լոյսն աչքերուս:
 Որքան պայծառ էր դէմքն անոր,
 Որպէս ժրպիտ արշալոյսի
 Յօղազարդուած կարօտով մօր,
 Մայրութեան լոյս քաղցրութեամբ լի:
 «Մայր իմ, մայր իմ» կանչեցի զայն.
 Մայրն իմ լուս էր կանգնած խոհուն,
 Ազամանդէ որպէս արձան,
 Ու կը նայէր հեռուն հեռուն:
 Իմ ճանապարհն իմ հետքն անյայտ
 Աչքերուն մէջ կ'երկարէին,
 Կը խորնային մըշուշապատ,
 Խանդուկով լոյսը մըթին:
 «Մայր իմ անոյշ, այդ դո՞ւն ես հոն,
 Որ կը սպասես ինձ կարօտով.
 Ես այն ճրագն եմ գոր լուցիր դուն
 Մէջը ծոցիդ յուզումներով.
 Ու կախեցիր զայն մեր գիւղին
 Երկընթէն վեր աստղերուն քով.
 Բսպասեցիր որ ես ծագիմ
 Նոր ու խոշոր արշալոյսով.
 Շատ ու երկար ըսպասեցիր
 Գիշերներուն լապտերքդ վառ,
 Օրրանիս քովը ծընրադիր
 Մօր արցունքով լացիր, լացիր:
 Քանի՜ պանդուխտ եկան անցան
 Քու կըսկիծի ճանապարհով,
 Մինչ իմ հետքերըս թաղուեցան
 Տարիներու փոշիներով:
 Եկած եմ արդ տեսիլքի պէս
 Աչքերուդ մէջ կարօտով թաց
 Գէթ մի անգամ համբուրեմ քեզ
 Քանի երազն ինձ բախտ մընաց:
 Կուրծքիդ տաքուկ այտերս դընեմ,
 Ծարաւ չըրթներս կաթնաղբիւրիդ,
 Մանկութիւնս իմ լամ ու յիշեմ,
 Մանեակն ըլլամ պարանոցիդ:
 Մայր իմ դուն ինձ թէ չըլըսես
 Ես կը յուզեմ բոլոր քարերն
 Իմ արցունքովս, և որբի պէս
 Լալով կու գամ հիւղիս քովերն»: —
 Մայրըս բացաւ թևերն իւր լայն,
 Վերափոխուած Տիրամօր պէս.
 Կիսածանի փերթեր ինկան,
 Ու սարսուռներ իմ հոգիէս:
 Մըթնոլորտն իր շուրջն յուզուելով,
 Կապոյտն առաւ ծիրանի գոյն,

Բոլորեցաւ լոյս դէմքերով
 Կարօտին մէջն իր թոռներուն.
 Ինձ մըտերիմ անոյշ դէմքեր
 Իմ հոգիիս խորն անդրադարձ,
 Մայրապաշտօն սիրելիներ
 Հըրաշքի պէս մարմին առած:
 Ու մերձեցայ պաշտամունքով,
 Երկիր պագի իր մայրութեան.
 Եւ թըրջեցի հողն արցունքով
 Ոսկիացած առաւօտեան.
 Ծունկերէն վեր բաղեղի պէս
 Կուրծքս կուրծքին հանգչեցուցի: —
 Վայ ինձ, այս ի՞նչ անցաւ սըրտէս...
 Ես ցուրտ նոճի մը գըրկեցի.
 Ծառը կաթեց կապոյտ արցունք
 Խորն աչքերուս թաց ու խաւար.
 Գըրկեց հոգիս հեղձամըղձուկ,
 Հետըս լացաւ եղբայրաբար:
 Ու մեր շուքը սրփոնեցաւ լուս
 Յած ու մենակ հիւղիս վըրան.
 Ծուխն համբարձաւ տըխուր, տըխուր,
 Ծածկեց երազն իմ յախտեան:

Միլան 10 Մայիս 1927

Հ. Վ. ՅՈՎՀԱՆՆԵՍԵԱՆ

ՆԻԹԵՐ ՊՈՒԼԿԱՐԱՀԱՅՈՅ ՊԱՏՄՈՒԹԵԱՆ ՀԱՄԱՐ
ՄԱՐՏԻՐՈՍ ԴՐԻՄՅԻ ԿԱՄ ԿԱՅԱՅԻԻ
ՏԱԳԵՐԸ ԹՐԱԿԻՈՅ ԵՒ ՊՈՒԼԿԱՐԻՈՅ
ՀԱՅՈՅ ՎՐԱՅՕԻ

Մարտիրոս Կաֆացիի կենսագրութիւնը
 չէ որ պիտի տամ հոս ոչ ալ այս բազ-
 մարդիւն և բազմաշխատ նշանաւոր Ժի-
 դարու հայ կրօնականին երկերուն ամբող-
 ջութեան մասին պիտի խօսիմ. այլ պար-
 զապէս իմ անձնական ձեռագիրներու հա-
 ւաքածոյիս մէջ գտնուող հին տաղարանէ
 մ'առնելով պիտի հրատարակիմ (կարծեմ
 առաջին անգամ ըլլալով) իր տաղերը, ու-
 րոնք գրուած են երգիծա-քննադատական
 ոճով անոր ի Պուլկարահայոս ըրած ճամ-
 բորդութեանց ընթացքին: 1674ին ատեն-
 ները գրուած այս տաղերը, պատմական
 աղբիւրներ կարելի է նկատել որմէ պիտի
 կարենայ օգտուիլ Պուլկարահայոց պատ-
 մագիրը: Տաղերուն հետ պիտի աւելցնեմ